

МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Середницька І.А. – доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ, к.ю.н.

Розбудова демократичної держави, існування в ній дієвих інститутів державного управління, становлення громадянського суспільства неможливі без наукового дослідження, вивчення та аналізу процесів, що відбуваються у всіх сферах суспільного життя держави. Одним із таких соціальних явищ, яке потребує наукового вивчення та аналізу, є корупція.

В Україні корупція вже давно набула ознак системного явища, яке поширює свій негативний вплив на всі сфери суспільства, все глибше укорінюючись у повсякденному житті як основний, швидкий та найбільш протиправний засіб у вирішенні питань, досягнення певних цілей [1].

Корупція – одне із явищ, які здатні породжувати кризові стани у різних галузях суспільного та соціального розвитку кожної держави. Насамперед це стосується політики, економіки, державного управління, а також є однією з ключових передумов існування організованої злочинності.

Актуальність вивчення корупції зумовлена її впливом на суспільні відносини, а також негативними наслідками, яких вона завдає державі, обмежує гарантовані Конституцією України права і свободи людини. Адже статтею 3 Основного Закону України встановлено, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [2].

М.І. Мельник стверджує: «як правова категорія корупція – збірне правове поняття, яке охоплює сукупність взаємопов'язаних правопорушень» [3]. Тобто, тут вона «визначається комплексне складене поняття, яке охоплює сукупність взаємопов'язаних правопорушень, як кримінально-правових та адміністративно-правових і дисциплінарних» [4].

Слід зазначити, що явище корупції потребує всебічного комплексного наукового дослідження, оскільки вона має здатність існувати в будь-якій державі незалежно від її історичного етапу, стану економіки, а також розвиватись разом із розвитком суспільних відносин, набувати нових форм, пристосовуватись до заходів протидії.

Аналіз чинного законодавства та наукових праць з питань протидії злочинності чи власне корупції дав змогу зробити висновок про те, що у переважній більшості випадків вони вживаються як тотожні, з чим ми також погоджуємося, оскільки переконані, що зайва термінологічна дискусія щодо цих слів лише відволікає науковців від основної проблеми – зменшення обсягу корупції, обмеження її форм, локалізації сфер впливу, зменшення негативних наслідків корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією [5].

Варто відзначити, що незважаючи на прийняття низки законодавчих та підзаконних актів з питань протидії корупції, проведення різних за предметом наукового пошуку досліджень із зазначених питань, єдиного погляду на сутність та структуру державно-правового механізму протидії корупції так і не вироблено.

Варто зазначити, що механізм адміністративно-правової протидії корупції як категорія є обсяжним, а також допускає можливість застосування різних підходів і дозволяє розглядати його в різних аспектах. Для підвищення його ефективності велике значення має чітке визначення змісту та спрямованості адміністративно-правових заходів протидії корупції, проведення яких і повинне забезпечувати згаданий механізм. Важливо, щоб цей механізм не тільки забезпечував протидію, яка би перешкождала корупції, але й створювала умови для подальшого розвитку нових вимог антикорупційного законодавства, апробованих світовою спільнотою. Зважаючи на те, що корупційні правопорушення можуть проявлятися у різних галузях і сферах суспільного життя, система організації протидії корупції повинна мати міжгалузевий характер [6].

До основних складових елементів адміністративно-правової механізму протидії корупції можна віднести: правовідносини у сфері протидії корупції як різновид суспільних відносин, що регламентуються правовими нормами і забезпечують взаємодію останніх з відповідними суб'єктами протидії корупції; норми права, що визначають права та обов'язки суб'єктів протидії корупції; нормативно-правові акти, які регламентують різноманітні сторони протидії корупції і формують комплексне та універсальне антикорупційне законодавство; адміністративна відповідальність як складова адміністративного примусу, що застосовується до суб'єктів корупційних правопорушень за умови порушення ними вимог чинного антикорупційного законодавства України.

Таким чином, механізм адміністративно-правового запобігання та протидії корупції слід розглядати через теорію механізму адміністративно-правового регулювання і як його складову. В цілому механізм адміністративно-правового запобігання та протидії корупції характеризується наступними рисами:

- 1) є системою адміністративно-правових засобів;
- 2) наявність спрямовання на врегулювання суспільних відносин у процесі запобігання та протидії корупції;
- 3) запобігання корупції - це не допущення, відвертання завчасно корупційних діянь;
- 4) протидія корупції - це скеровування діяльності спеціально визначених суб'єктів публічної адміністрації проти будь-яких розпочатих корупційних проявів;
- 5) представляє собою процес, що містить визначені стадії (етапи) реалізації;

б) містить такі елементи: норми адміністративного права та їх зовнішнє вираження джерела права; публічну адміністрацію; принципи діяльності публічної адміністрації; індивідуальні акти публічної адміністрації; адміністративно-правові відносини; форми адміністративного права; тлумачення норм адміністративного права; методи адміністративного права; процедури реалізації адміністративно-правових норм; принцип законності.

Механізм адміністративно-правового запобігання та протидії корупції - це система адміністративно-правових засобів, що спрямована на врегулювання суспільних відносин у процесі запобігання та протидії корупції, яка представляє собою процес, що містить визначені стадії (етапи) реалізації та елементи (складові частини).

При врахуванні наведеної вище класифікації до його складових частини слід віднести основні та додаткові елементи. До основних відносяться: адміністративно-правові норми, індивідуальні акти публічної адміністрації, адміністративно-правові відносини, право-реалізацію та законність.

Таким чином, підводячи підсумки, слід зробити такі висновки:

1) адміністративно-правова норма, як провідний чинник механізму адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії корупції - це формально визначене, загальнообов'язкове правило поведінки, що встановлює та охороняє держава в процесі запобігання та протидії корупції, що надає учасникам адміністративно-правових суспільних відносин юридичних прав й покладає на них юридичні обов'язки;

2) індивідуальні акти публічної адміністрації, як провідний чинник змісту механізму адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії корупції - це адміністративні приписи персоніфікованого характеру, які прийняті у процесі владної діяльності публічної адміністрації та втілюють мету забезпечення завдань публічного управління, тобто, є зовнішнім виразом діяльності відповідних державних органів щодо запобігання та протидії корупції;

3) адміністративно-правові відносини, як провідний чинник змісту механізму адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії корупції - це суспільні відносини, які виникають в сфері реалізації публічної виконавчої влади та зосереджують всі основні напрями дії органів державної виконавчої влади, включаючи реалізацію їх управлінських, правоохоронних і право-забезпечувальних функцій та становлять собою форму соціальної взаємодії суб'єктів права у сфері запобігання та протидії корупції на підставі норм адміністративного права;

4) право-реалізація, як чинник змісту механізму адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії корупції - це форма втілення адміністративно-правових норм у діяльність суб'єктів права, що забезпечується шляхом дотримання заборон, використання суб'єктивних права і виконання юридичних обов'язків під час запобігання та протидії корупції, вона існує та функціонує в динаміці правової системи.

Література

1. Курс адміністративного права України: Навчальні матеріали онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1896080148173/pravo/kurs_administativnogo_prava_ukrayini;

2. Конституція України: Закон України від 28.06.96 № 254к/96-ВР// ВВР - 1996, № 30, ст. 141. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

3. Мельник М. Корупція: проблеми визначення сутності і поняття / М. Мельник // Вісник академії правових наук України. – 1998. - № 3. С. 76.

4. Чорна В.Г. Курс адміністративного права України / В.Г. Чорна; за заг. Ред. В.В. Коваленка. – К : Юрінком Інтер, України. – 2012. – С.367.

5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 №1700-VII// ВВР, 2014, № 49, ст.2056 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

6.Гладун З.С. Адміністративне право України: навч. Посібник / З.С. Гладун. – Тернопіль. Карт-бланш, 2004. – С. 580.